

Obviněný je osoba, proti níž je vedeno trestní stíhání. Obviněný je jedním ze subjektů trestního řízení. Trestní řád označuje tuto osobu několika pojmy (podle stadia řízení a jejího postavení).

Podezřelý – je ten, kdo byl zadržen v souladu s ustanovením trestního řádu a dosud proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání .

Obviněný – je ten, proti němuž bylo zahájeno trestní stíhání.

Obžalovaný – po nařízení hlavního líčení se obviněný označuje jako obžalovaný.

Odsouzený – je ten, proti němuž byl vydán odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci, nebo pravomocný trestní příkaz.

Obviněný má zejména právo

- na stíhání zákonným způsobem v souladu s trestním řádem
- uplatnit všechny zákonné prostředky a způsoby obhajoby
- zvolit si obhájce
- podávat opravné prostředky
- činit důkazní návrhy.

V rámci uplatnění **práva na obhajobu** přiznává trestní řád obviněnému řadu oprávnění.

Obviněný má **právo vyjádřit se ke všem skutečnostem**, které se mu kladou za vinu, **a k důkazům o nich**

,
není

však

povinen vypovídat

. O tomto právu musí být poučen. Právo odmítnout výpověď může obviněný uplatnit v kterékoli fázi trestního stíhání.

Nejpozději na počátku prvního výslechu musí policejní orgán doručit obviněnému **opis usnesení o zahájení trestního stíhání**

. Obviněný má právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které jsou mu kladeny za vinu. Má možnost podrobně se

vyjádřit k obvinění

, zejména souvisle vylíčit skutečnosti, které jsou předmětem obvinění,

uvést okolnosti, které obvinění zeslabují nebo vyvracejí, a nabídnout o nich důkazy

. Obviněnému může být dovoleno, aby dříve než dá odpověď, nahlédl do písemných poznámek, které musí na požádání vyslychajícího předložit k nahlédnutí. Právo uvádět okolnosti a důkazy sloužící k obhajobě může obviněný uplatňovat kdykoli v průběhu řízení a orgány činné v trestním řízení mají povinnost obviněného na toto právo upozornit.

Po skončení vyšetřování mu musí být umožněno **seznámit se s výsledky vyšetřování**.

Obviněný má právo

nahlížet do spisů

,
činit z nich výpisky

a

poznámky

a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí, v přípravném řízení je toto právo omezeno.

Obviněný má právo **zúčastnit se projednání své věci v hlavním líčení i veřejném zasedání konaném o odvolání** . Zde má právo vyjádřit se ke každému provedenému důkazu a pronést **závěrečnou řeč** včetně **posledního slova** .

Cítí-li se obviněný poškozen na svých právech, může žádat o **přezkum postupu orgánu činného v trestním řízení** nebo **podávat** v případech stanovených zákonem **opravné prostředky** proti rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení:

stížnost – opravný prostředek proti usnesení

odvolání – opravný prostředek proti rozsudku soudu prvního stupně

odpor – opravný prostředek proti trestnímu příkazu

dovolání – mimořádný opravný prostředek

návrh na obnovu řízení – mimořádný opravný prostředek

podnět ke stížnosti pro porušení zákona – uvedený mimořádný opravný prostředek podává ministr spravedlnosti.

Důležitým právem obviněného je i právo **zvolit si obhájce** nebo **požádat o jeho ustanovení**.

Obviněný si může obhájce zvolit **sám**. Zvoleného obhájce pověřuje obhajobou obviněný (udělí mu plnou moc ke svému zastupování).

Obviněnému **může** obhájce **zvolit** i jeho zákonný zástupce, jeho příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, druh i osoba zúčastněná. Je-li obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, mohou tak učinit tyto osoby i proti jeho vůli.

Obviněný si může zvolit i **několik obhájců**, je však povinen oznámit, kterého z těchto obhájců zmocnil k přijímání písemností a vyrozumívání o úkonech trestního řízení. Neučiní-li tak, určí takového obhájce předseda senátu nebo v přípravném řízení státní zástupce.

V případech, kdy to zákon výslovně stanoví, musí mít obviněný obhájce, a to i tehdy, jestliže si ho sám nezvolil nebo si vůbec zvolit nechce. Jedná se o případy tzv. **nutné obhajoby**.

Přednost má vždy ten obhájce, který byl zvolen obviněným, před obhájcem zvoleným jinou osobou nebo obhájcem ustanoveným.

Obhájcem v trestním řízení může být jen **advokát**. Pro jednotlivé úkony trestního řízení, s výjimkou řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně, před vrchním soudem a nejvyšším soudem, se může obhájce dát zastoupit koncipientem.

Obviněný, který nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady obhajoby, má právo na **obhajobu bezplatnou nebo za sníženou cenu**

. V takovém případě hradí náklady obhajoby zcela nebo zčásti stát.

Obviněný má právo radit se s obhájcem i během úkonů prováděných orgánem činným v trestním řízení. Nemůže se však s obhájcem radit o tom, jak odpovědět na již položenou otázku. Obviněný má právo žádat, aby byl vyslýchán za účasti svého obhájce a aby se obhájce účastnil i jiných úkonů přípravného řízení. Je-li obviněný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, může s obhájcem mluvit bez přítomnosti třetí osoby. Takové rozmluvě nesmí být nikdo přítomen.

Obviněný má **právo vypovídat ve svém mateřském jazyce**, resp. jazyce, který ovládá. Neovládá-li obviněný český jazyk, přibere se tlumočnick. Nepřibrání tlumočnicka je zkrácení práva na obhajobu.

Mladistvý musí mít obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění obhájce o něm zajistit.

Povinnosti obviněného jsou zejména

- dostavit se k výslechu
- strpět osobní prohlídku
- strpět domovní prohlídku, prohlídku jiných prostor a pozemku

- vydat věc důležitou pro trestní řízení
- podrobit se vyšetření duševního stavu
- strpět prohlídku těla, odběr krve nebo jiného biologického materiálu.